

In 2010 was het veertig jaar geleden dat voor het laatst het tij liep in het Hollands Diep waarbij het onderzoeksgebied ligt. Foto: Eis van Maurik.

Veertig jaar broedvogelmonitoring Hoogezandsche Gorzen

Menno Korbijn, Gerard Ouweneel & Hans Westerlaken

Zomer 2010 was het veertig jaar geleden dat één van de auteurs de Hoogezandsche Gorzen inventariseerde op broedvogels. Dat gebeurde in de laatste zomer dat in het Hollandsch Diep en Haringvliet het tij liep. Na 1970 gingen de inventarisaties met tussenpozen door, in 2010 voor de negende maal. De voorlaatste keer was zomer 2007. Niet alleen het veertigjarige jubileum deed besluiten al na drie jaar opnieuw te inventariseren. Er zijn dringende andere redenen om de (broed)vogelontwikkeling op de voet te volgen.

Het onderzoeksgebied omvat meer dan de Hoogezandsche Gorzen. Het gaat om het gehele buiten de waterkering gelegen territorium van de Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen, een strook die zich uitstrekt van de Leidingstraat in het oosten tot aan het Numansgors in het westen. Dus ook twee buitenpolders maakten steeds deel uit van het onderzoeksgebied: de Oosterse Bekade Gorzen en de Buttervlietpolder,

het akkerbouwpoldertje met belendende dijken dat grenst aan het zogenaamde 'Weitje van De Koning'.

In 1970 lagen de Hoogezandsche Gorzen er anders bij dan thans. De eendenkooi was toen net verlaten. In drie van de rond de kooiplas opgehangen broedkorven huisden Ransuilen. De tegen de Leidingstraat aan liggende griendcomplexen die griendwerkers om onduidelijke redenen

Overzicht van het gebied vanuit de lucht. De opname is gemaakt in oostelijke richting. Op de achtergrond aan de overzijde van het Hollands Diep ligt het industrieterrein Moerdijk.
Foto: Janus Verkerk.

ooit aanduiden met Schiedam, Scheveningen respectievelijk 's-Gravenhage, waren drie jaar eerder nog gehakt, zodat deze er kaal bij stonden. Dat is tegenwoordig, zo'n veertig jaar later, wel anders. Over de ontwikkeling op de Hoogezandsche Gorzen na 1970 inclusief de komst van een oeververdediging in 2000 en de voorjaar 2008 afgeronde, geslaagde herinrichting van de afgekalfde oeverstrook viel eerder te lezen. Die gebeurtenissen veranderden de oever ingrijpend. Thans is de onzekere toekomst van de Hoogezandsche Gorzen actueel, waarbij de vraag 'recreatie of natuur' bepalend is. Na de opheffing van de Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen als bedrijf, bleef het

gebied formeel gesloten. Steeds meer echter vindt het publiek de weg naar met name de Hoogezandsche Gorzen. De vraag of de oeverfacelift, maar vooral de toenemende onrust van invloed zou zijn op de aantallen broedvogels en soorten-samenstelling was één reden. De tweede om zomer 2010 weer aan de slag te gaan, was de inundatie van de Oosterse Bekade Gorzen najaar 2009, een ingreep die een nieuwe biotoop toevoegde, ten koste van akkerareaal.

Broedvogels

De tabel geeft het resultaat aan van de eerdere onderzoeken, alsook dat van 2010. Als gevolg van de ingreep in 2009 veranderden de Oosterse Bekade Gorzen zodanig, dat ze aantrekkelijk werden voor karakteristieke vogelsoorten van dynamische milieus. Omdat daarmee de binding met de eerdere onderzoeksjaren verdween, behandelen wij de Oosterse Bekade Gorzen nu apart. Een tweede factor van gewicht was dat bij één lid van ons onderzoeksteam de gehoorgrens ver boven het modale niveau reikt. Deze voor vogelaars begerenswaardige eigenschap droeg zeker bij aan het resultaat, bijvoorbeeld voor een soort als de Grauwe Vliegenvanger.

Ten opzichte van 2007 en eerder waren nieuw Canadese Gans, Roodborsttapuit, Boomklever (ook in 2009) en Groenling. Met waarnemingen op 4 en 13 mei in de eendenkooi, is volgens de Sovon-normen ook de Bonte Vliegenvanger als broedvogel te verwelkomen. Na die data

Blauwborst.

Foto: Gert Huijzers.

ontbrak deze, zodat de vermelding onder voorbehoud gaat. Voor watervogels zijn de ondiepe lagunes achter de oeververdediging een gunstige plek om te overzomen, zodat voor deze het werkelijke aantal broedparen moeilijk vast te stellen is. Zo noteerden wij van de Grauwe Gans slechts zes nestvondsten. Maar op 13 mei liepen er ondanks nestverstoringen door Staatsbosbeheer, zestig koppels met pullen op de Hoogezandsche Gorzen. Het lawaai dat het niet broedende contingent overzomeraars steeds ten beste gaf, vormde een wezenlijke belemmering bij het beluisteren van vogelzang. Het partje

Canadese Ganzen had drie pullen. Tot in augustus voerden Nijlganzen kleine jongen ten tonele. Bij de Bergeenden is het aantal broedparen gebaseerd op stellen met tomen pullen. Roofvogels deden het zorgwekkend beroerd. In het voorjaar waren boven drie potentiële broedlocaties tegelijkertijd baltsende Haviken. Gebroed werd er nergens. Wreekt zich hier de groeiende onrust op de Hoogezandsche Gorzen, of is er meer aan de hand, in de sfeer van moedwillige verstoring? Voor de score van slechts één stel Buizerds moeten we ruim twintig jaren terug. Op 25 juni vloog laat in de avond een roepende

Soort	1970	1974	1978	1982	1987	1991	2000	2007	2010
Fuut	-	-	1	3	2	8	6	2	2
Blauwe Reiger	9	65	90	83	75	49	-	-	-
Wilde Eend	95	55	79	50	52	55	24	+	+
Wintertaling	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Zomertaling	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Krakeend	-	-	7	8	-	6	2	+	+
Slobeend	11	8	7	7	7	7	-	-	-
Kuifeend	-	-	3	11	3	12	-	+	+
Tafeleend	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Bergeend	3	3	4	3	4	6	4	3	3
Canadese Gans	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Grauwe Gans	-	-	-	-	-	1	87	15+	+
Nijlgans	-	-	-	-	-	3	5	10	+
Buizerd	-	-	-	-	1	2	3	4	1
Havik	-	-	-	-	-	-	1	2	-
Bruine Kiekendief	1?	1	2	3	1	2	2	2	2
Boomvalk	-	-	-	2	1	1	-	-	1?
Torenvalk	4	3	2	1	-	2	-	-	-
Patrijs	2	1	2	-	-	-	-	-	-
Fazant	+	+	+	+	20	+	+	+	1
Waterral	6?	3	-	-	-	-	-	-	-
Waterhoen	12	8	8	-	2	2	-	1	-
Meerkoet	4	25	18	15	11	12	7	4	1
Scholekster	6	2	4	7	4	10	3	3	2
Kievit	15	8	15	14	11	7	7	4	2
Kleine Plevier	-	1	-	2	-	1	-	-	1
Grutto	1	2	1	1	-	-	-	-	-
Tureluur	1	1	1	2	3	3	2	1	-
Holenduif	-	1	3	7	6	6	4	3	6
Houtduif	30	50	40	40	9	30	7	3	5
Zomertortel	4	3	2	4	-	1	-	-	-
Turkse Tortel	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Koekoek	+	+	+	+	3	11	8	5	2
Steenuil	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Bosuil	1	-	-	-	1	1	1	-	1
Ransuil	4	3	-	-	-	1	1	-	-
IJsvogel	-	-	-	-	-	-	1	2	-
Grote Bonte Specht	3	5	3	2	1	8	6	7	6
Kleine Bonte Specht	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Groene Specht	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Boerenzwaluw	2	2	4	6	-	3	2	3	1
Oeverzwaluw	-	-	-	52	2	-	-	-	-
Veldleeuwerik	6	6	1	1	-	1	1	1	-
Graspieper	11	2	1	1	1	-	-	1	-

Veertig jaar broedvogelmonitoring Hoogezandsche Gorzen

Ligging van de Hoogezandsche Gorzen; het buitendijkse gebied bij de Ambachtshoerlijkheid Cromstrijen.
Bron: Google Maps.

Soort	1970	1974	1978	1982	1987	1991	2000	2007	2010
Gele Kwikstaart	6	4	3	8	1	4	2	3	-
Witte Kwikstaart	3	3	2	1	-	6	5	3	5
Winterkoning	25	46	41	32	17	31	34	49	32
Heggemus	-	-	7	2	-	3	3	8	5
Zanglijster	7	8	5	3	1	2	6	5	6
Merel	10	18	11	8	2	6	13	8	8
Blauwborst	-	-	-	2	2	2	-	1	4
Roodborst	-	2	2	4	1	5	3	1	2
Roodborstapuit	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Gekraagde Roodstaart	8	9	6	10	9	12	8	11	20
Nachtegaal	-	-	-	-	-	-	-	3	5
Sprinkhaanzanger	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Grote Karekiet	2	3	-	-	-	-	-	-	-
Kleine Karekiet	32	10	8	11	17	18	22	13	37
Rietzanger	16	5	-	-	-	-	-	-	3
Bosrietzanger	19	41	28	39	15	25	10	14	16
Spotvogel	11	10	4	5	-	4	2	1	4
Zwartkop	-	5	6	8	5	19	22	22	26
Tuinfluit	21	14	13	16	11	21	21	23	31
Grasmus	13	15	12	4	4	17	15	8	12
Fitis	32	43	38	31	20	38	57	30	26
Tjiftjaf	11	11	14	7	4	17	9	11	26
Grauwe Vliegenvanger	2	1	1	1	1	1	1	1	10
Bonte Vliegenvanger	-	-	-	-	-	-	-	-	(1)
Koolmees	12	13	6	13	7	12	16	14	15
Pimpelmees	12	13	7	10	3	13	4	12	8
Matkop	5	3	2	-	1	1	3	1	2
Staartmees	-	-	-	-	-	-	1	1	4
Boomklever	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Boomkruiper	5	-	-	-	1	10	2	7	13
Rietgors	21	23	9	10	9	10	3	4	7
Putter	-	-	-	1	-	-	1	5	5
Kneu	11	-	-	-	-	1	1	-	-
Vink	-	4	2	6	2	15	21	16	20
Groenling	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Ringmus	49	22	23	8	1	1	1	1	-
Spreeuw	31	35	17	26	3	18	17	19	13+
Wielewaal	3	6	1	2	2	6	2	-	(1)
Ekster	-	-	2	1	2	-	1	1	-
Gaai	-	1	-	3	1	1	1	1	2
Kauw	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Zwarte Kraai	4	4	6	3	-	4	3	1	1+

Tabel 1 - Broedvogels van het buitendijkse deel van de Ambachtshoerlijkheid Cromstrijen onder Numansdorp, vastgesteld in 9 inventarisatiejaren tussen 1970 en 2010.

Soort	Aantal paren
Bergeend	2
Kievit	7+
Scholekster	1
Bontbekplevier	1
Kleine Plevier	3
Tureluur	1
Kluut	15-20
Kokmeeuw	<5
Visdief	10-15
Dwergstern	(1)

Tabel 2 - Aantal paren kustbroedvogels in de Oosterse Bekade Gorzen zomer 2010.

Boomvalk richting Leidingstraat. In augustus, de 'boomvalkmaand' bij uitstek, waren er een paar waarnemingen op de grens van de Leidingstraat en de Buttervlietpolder, ook van een langdurig jagend exemplaar. Op 22 augustus joeg ook een exemplaar bij de huiszwaluwkolonie op de Hooge Sluis. Broeden was dus toch wellicht niet uitgesloten. Van de in 2007 wél aanwezige Kleine Bonte Specht, was nu geen spoor te bekennen. Bij de IJsvogel moesten we volstaan met één waarneming, op 20 maart. Op 23 juni was in de nabijheid van de eendenkooi, net buiten het onderzoeksgebied, de bedelroep van een jonge Ransuil te horen. Dat

de soort daar binnen de grenzen heeft gebroed, is zeker niet uitgesloten. Ons werd verteld dat in een wilgenopstand tegen het Numansgors aan jaarlijks Ransuilen huizen. Net buiten het gebied zong een Grote Lijster. Verheugend waren de hoge scores van Kleine Karekieten, Zwartkoppen, Grauwe Vliegenvangers en Gekraagde Roodstaarten, van alle vier de hoogste in veertig jaar. Ook omdat de belendende Esscheplaat behoorlijk wat Gekraagde Roodstaarten herbergt, is het verdedigbaar dat de langs de zuidrand van de Hoeksche Waard huizende populatie van deze soort van regionale importantie is. Trouwens, tenzij 2010 een uitzonderlijk goed jaar was, geldt dat ook voor de Grauwe Vliegenvanger. Van deze soort lieten zich op de Esscheplaat op 23 mei vijftien zingende exemplaren zien en horen. Bedenkkelijk is dat de populatie Fitissen in tien jaar meer dan halveerde. De opdoffer die de Winterkoning als gevolg van winter 2010 zou krijgen, was te voorzien. Na ruim vijfendertig jaar vestigden Rietzangers weer territoria. Door de aantalsexplorie die deze soort voorjaar 2010 te zien gaf, was dat geen verbazingwekkende rentree. In tegenstelling tot de Kleine Bonte Specht,

Soort	Maximumaantal	Datum	Bijzonderheden
Grote Zilverreiger	1	verscheidene	Alle maanden
Kleine Zilverreiger	41	23 juni	Waarvan 13 in formatie passerend
Zwarte Ooievaar	2	15 augustus	Overvliegend (Waarneming.nl)
Lepelaar	120+	28 juni	's Avonds op 23 juni 115.
Zomertaling	2	15 augustus	
Casarca	2	19 augustus	
Kievit	275	18 juli	
Zilverplevier	9	13 mei	
Goudplevier	2	11 juli	
Bontbekplevier	185	20 mei	
Steenloper	1	4 mei	
Watersnip	100+	1 augustus	
Grutto	80	28 juni	's Avonds invallend (slaapplaats)
Bosruiter	6	8 augustus	
Oeverloper	14	20 mei	
Groenpootruiter	10	4 mei	
Kleine Strandloper	3	13 mei	
Temmincks Strandloper	21	11 mei	
Bonte Strandloper	11	11 mei	
Krombekstrandloper	1	11 mei	
Drieteenstrandloper	2	13 mei	
Kemphaan	93	4 juli	
Kluut	10	27 juni	Exclusief niet vliegvlugge jongen
Zwartkopmeeuw	4	11 mei	
Dwergstern	5	11 juli	

Tabel 3 - Waarnemingen opvallende niet-broedvogels (deels) Oosterse Bekade Gorzen, april tot en met augustus 2010.

keerde de Boomklever na 2009 wel terug, weer in de eendenkooi. De Wielewaal kon genoteerd blijven dankzij een roepende vogel op 5 juni. Tot slot: vanuit het onderzochte gebied was de zingende Boompieper van de Leidingstraat prima te beluisteren. Maar deze moest dus buiten de boekhouding blijven. Wel was er op 13 mei een niet zingende Boompieper net buiten de eendenkooi.

Min of meer bijzondere waarnemingen waren vijf Beflijsters op 17 april en een overtrekkende man Blauwe Kiekendief op dezelfde datum. De hele winter verbleef een Witgat op de Hoogezandsche Gorzen. Van Rij zag op 21 maart een (vroeg) Zwarte Ooievaar en op 11 mei een Visarend. Drie dagen later was er weer eentje (of dezelfde?) en kwam er een Smelleken langs. De eerste 'najaarsvisarend' passeerde de Hoogezandsche Gorzen op 11 augustus. Later in de maand verbleven er twee exemplaren. Betekenisvol is de onvolwassen Zeearend die van 9 tot en met 13 mei op de Hoogezandsche Gorzen verbleef. Eind juli was er ten minste drie dagen wederom een exemplaar. Na contact met Thomas van der Es bleek dat dit exemplaar dezelfde vogel betrof die de hele zomer in de Biesbosch verbleef.

Oosterse Bekade Gorzen

Direct na de inundatie in november 2009 werden we bij de Oosterse Bekade Gorzen verrast met de komst van een contingent Kleine Zwanen, waarvan de laatsten tot half januari 2010 bleven hangen. Het

In de nazomer is de Visarend een vaste gast, vaak verblijft er dan zelf meer dan één exemplaar. Ook overzomeren af en toe exemplaren.
Foto: Koos Dansen.

maximumaantal beliep 218 exemplaren, op 24 december. Deltanatuur heeft met de Oosterse Bekade Gorzen een gebied gecreëerd dat qua opzet in menig opzicht de Albert-, Pieters- en Leendertspolder (APL-polder) overtreft. Dat doet vermoeden dat in het ontwerp in de APL opgedane ondervindingen werden ingebracht. Het maaiveld van de Oosterse Bekade Gorzen bevindt zich voor een belangrijk deel net tussen de gemiddelde hoog- en laagwaterlijn op het Hollandsch Diep, waardoor er een grote oppervlakte slik

Het informatiepaneel van Staatsbosbeheer bij de monding van de Schuringe Haven in het Hollands Diep. Links de voormalige eendenkooi.
Foto: Els van Maurik.

De in het najaar van 2009
ontpolderde Oosterse
Bekade Gorzen.
Foto: Els van Maurik.

voorhanden is. Voorts is men erin geslaagd de bodem flauw te laten afhellen, waardoor langs de randen kruidenrijke vegetaties ontstonden c.q. zich handhaafden die aflopen tot in het ondiepe water. Zo'n biotoop is ideaal voor watervogels en steltlopers, die de Oosterse Bekade Gorzen dan ook direct wisten te vinden. Ook al omdat midden in het voormalige poldertje een langgerekt eiland is opgeworpen dat er beloftevol uitzag voor kustbroedvogels, viel het besluit de monitoring toe te spitsen op die categorie. Het resultaat staat vermeld in Tabel 2. Bij deze tabel nog de volgende kanttekeningen.

Op 27 april vielen er drie paren Kluten, één paar Scholeksters en zeven paren Kieviten te tellen. In soort en aantal

namen de broedende steltlopers eerst in de loop van de zomer toe. De eerste alarmerende Visdief liet zich op 23 juni horen. Al ver in het broedseizoen, op 28 juni, verschenen de Dwergsterns ten tonele. De op 6 juli aanwezige vier exemplaren gaven voedseloverdracht en een oudervogel in broedhouding te zien. Later in de maand waren er vijf en was er op het eiland een gericht in de vegetatie invalend exemplaar. Op 27 juli waren de Dwergsterns foetsie. Als het al tot broeden kwam, dan bleef succes vrijwel zeker uit. Voor Dwergsterns verliep het broedseizoen in de Delta slecht zodat, ook al gelet op de gevorderde datum, een waarschijnlijke optie is dat het ging om Dwergsterns die eerder elders hun broedpoging zagen

De Hoogezandsche Gorzen met rechts de voormalige eendenkooi. Op de achtergrond de Haringvlietbrug.
Foto: Els van Maurik.

De Hooge Sluis met gemaal naar de Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen. Aan de oostgevel van de woning bevindt zich een huiszwaluwkolonie die wel tot 75 nesten kan bevatten.
Foto: Els van Maurik.

mislukken. Op 27 juni telde één van ons 110 Kluten, exclusief de pullen. Het aantal broedparen Kluten is afgeleid van de enorme drom pullen die op 6 juli rondliep. Op die datum zaten ook nog vogels te broeden. Het in Tabel 2 opgevoerde aantal paren Kluten is vrijwel zeker aan de (zeer) pessimistische kant. Begin augustus waren er nog kleine pullen van Kluut en Kievit. Het paartje Bontbekplevieren liep op 19 juli met drie halfwaspullen rond. Op 15 augustus waren er nog vijftien, deels net vliegvlug geworden jonge Visdieven. Van elders in Nederland kwamen ook berichten over laat uitgevlogen Visdieven, met zelfs nog donsjongen in de laatste dagen van augustus.

Voor wat niet-broedvogels betreft hadden de Oosterse Bekade Gorzen tijdens de inventarisatietochten veel te bieden, zowel kwalitatief als kwantitatief. Daarbij vooral watervogels en steltlopers. Tabel 3 geeft van de karakteristieke soorten de vastgestelde maxima. Soorten als Zilverplevieren, Temmincks Strandlopers en Drieteenstrandlopers waren een verrassing. Bij bezoeken 's avonds kwam naar voren dat Kleine Zilverreigers en vooral Lepelaars in de Oosterse Bekade Gorzen kwamen overnachten. Het opmerkelijke aantal van 41 Kleine Zilverreigers van 23 juni is inclusief dertien vogels die in formatie overkwamen, strak richting oost. Bij droogvallend slik kwamen er veel Spreeuwen foerageren en dat gold ook

Voormalige Hoogezandse Eendenkooi welke in 1970 werd verlaten. Deze grenst rechtstreeks aan het Hollands Diep. Op de voorgrond een concentratie Grauwe Ganzen.
Foto: Els van Maurik.

voor Gele en Witte Kwikstaarten. Uit de vele tientallen Oever-, Huis- en Boerenzwaluwen viel af te leiden dat er voortdurend een menigte aan insecten voorhanden was. De opgeworpen oeverzwaluwwand bleef ongebruikt, maar deze zal voor zomer 2011 nog een bewerking moeten ondergaan. Hopelijk gaat de beheerder vóór het broedseizoen het eiland vegetatievrij houden. Met als voorbeeld de eilanden op de Ventjagersplaten, is dat een voorwaarde om geen ganzen-annex-grote-meeuwenbroedparadijs te scheppen, maar om wel kostbare kustbroedvogels binnenboord te houden. Min of meer bijzondere waarnemingen waren één en drie Beflijsters op 24 april respectievelijk 4 mei en een jagende juveniele Slechtvalk op 11 juli. De website Waarneming.nl gaf voor 15 augustus twee overkomende Zwarte Ooievaars. Voorjaar 2011 kregen de Oosterse Bekade Gorzen onder vogelaars landelijke bekendheid door een Ross'Meeuw die er enkele dagen bivakkeerde. De ervaring is dat kort na een totale structuurverandering, terreinen veel dynamiek kunnen bieden, waardoor deze dan voor enkele categorieën vogels een prima (broed)biotoop vormen. Naarmate zo'n terrein een nieuw evenwicht bereikt, neemt de waarde van die biotoop af. Het is afwachten of dat bij de Oosterse Bekade Gorzen wederom het geval zal zijn. Voorwaarde is in ieder geval dat er beheersmaatregelen van kracht zullen worden. Een aangename verrassing is dat de tien monumentale knotwilgen die over de dijk werden gebracht en herplant in de Torensteepolder, alle aangeslagen zijn. De overige die in de Oosterse Bekade Gorzen onder aan de dijk stonden, werden gerooid.

Natuur of recreatie?

Het broedvogelonderzoek 2010 had plaats in de derde zomer van de 'nieuwe' Hoogezandsche Gorzen en in de eerste zomer van de geïnundeerde Oosterse Bekade Gorzen. In 2008, na afloop van de eerste zomer Hoogezandsche Gorzen-nieuwe-stijl, was er alle aanleiding voor een opsomming van hetgeen die zomer misging. Iedere bebording ontbrak over hetgeen op de Hoogezandsche Gorzen wel dan niet was toegestaan, zodat de oever-

strook acuut door hondenuitlaters, voetballers, quadsberijders en zonaanbidders werd gekraakt. En jawel, ook door vogelaars. Drie jaar verder zijn we geen snars verder, zodat recreatie haar piketplaatjes stevig de grond in kon slaan. En succesievelijk komen alle recreatievarianten zich melden, de afgelopen zomer onder anderen mountainbikers. De gedoodverfde beheerder is Staatsbosbeheer. Deze stelde desgevraagd onmachtig te zijn om tot daadwerkelijk beheer te komen, zolang de Dienst Landelijk Gebied niet een aantal zaken heeft geregeld. Dienst Landelijk Gebied voert de regie over delen van de voormalige Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen. Op haar website prijst deze dienst zich aan met: 'Wij realiseren groene plannen voor zestien miljoen Nederlanders', niet direct een slogan die aangeeft dat bij de dienst natuurbescherming hoog in het vaandel staat.

Bij de Oosterse Bekade Gorzen plaatste Staatsbosbeheer in de loop van de zomer weliswaar informatiepanelen, maar geen borden die aangeven hetgeen het publiek wel dan niet mag verrichten, zodat op 19 augustus niets twee wandelaars weerhield hun bakbeesten van Labradors te laten uitdollen. Deze gingen prompt te water, eentje aan ieder kant van de Oosterse Bekade Gorzen. Alle vogels gingen op de vleugels, inclusief drommen Grauwe Ganzen, zo'n 2500 stuks. Van hen streek een deel neer op achterliggende akkers. In

Rietgors.

Foto: Gert Huijzers.

Sprinkhaanzanger.
Foto: Gert Huijzers.

de loop van zomer 2011 kwamen de borden er. Vergeliken met vorige broedseizoenen viel het aantal roofvogels zomer 2010 stevig tegen. Het is nog te vroeg om te oordelen of de toenemende onrust op de Hoogezandsche Gorzen de oorzaak is. Maar een verband dringt zich wel op. In mei 2010 ging er een brief naar Staatsbosbeheer met de suggestie om, in afwachting van de door Dienst Landelijk Gebied nog te regelen formaliteiten, in ieder geval te bewerkstelligen dat met een daadwerkelijk beheer van de Hoogezandsche Gorzen kon worden gestart. Eind september 2010 zou over die brief gesproken worden. Dat gebeurde inderdaad en ook nadien waren er gesprekken. Het resultaat is onthutsend. Staatsbosbeheer deelde mee te werken aan de komst van

een voetpad over de lengte van het gebied. Dat voornemen past geheel in het huidige beleid om de laatste uithoeken van natuurterreinen voor het publiek bereikbaar te maken. Voor de Hoogezandsche Gorzen geldt de 'NB-wet' en het gebied maakt deel uit van Natura 2000 Hollands Diep: het deert de beheerder niet. In augustus 2011 gingen de handen uit de mouwen om voor een 'Oeverloop' alvast een natuurpad aan te leggen! het begrip 'natuurpad' is één van de meest misleidende woorden binnen onze taalschat, want zo'n pad is er natuurlijk niet voor de natuur maar voor de mensen. Er was een tijd dat ik de vlag uitstak wanneer Staatsbosbeheer een terrein had verworven. Die tijd is voorbij. Ik denk nu meer aan halfstok.

■ M. Korbijn, Oudendijk 2, 3291 LN Stijen, e-mail: menno.korbijn@hetnet.nl, G.L. Ouweneel, Lijster 17, 3299 BT Maasdam, e-mail: glo@xs4all.nl & H. Westerlaken, Atalanta 78, 3295 BD 's Gravendeel, e-mail: aardoomwesterlaken@hotmail.com.

LITERATUUR:

Ouweneel, G.L. (2001): Oeververdediging Hollandsch Diep gereed. De Levende Natuur 102:280-284.

Ouweneel, G.L. (2008): De Hoogezandsche Gorzen 'opgeleverd'. Betekent Deltanatuur in feite Deltavertier? Sterna 53:44-47.

Ouweneel, G.L. (2010): Kleine Zwanen in de Oosterse Bekade Gorzen. In Vogelvlucht 22:8-9.

Verkerk, A. (2009): Nieuwe broedvogelsoort in de Hoeksche Waard. In Vogelvlucht 21:13.

Raad, J. de, G.L. Ouweneel & R.G. Bijlsma (2010): Natuurbescherming verwordt tot pretparkbeheer. De Levende Natuur 111:146-147.

Teixeira, R.M. (2002): Gekraagde Roodstaart. *Phoenicurus phoenicurus*. Pp. 350-351. In: *Sovon Vogelonderzoek Nederland (2002): Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000*. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV. Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.